

ÖZEL VERGİ HUKUKU

II

KISAÖZET

HUK306U

1.ÜNİTE-KATMA DEĞER VERGİSİ-I

KATMA DEĞER VERGİSİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Katma değer vergisi **ilk kez** 1954 yılında Fransa'da uygulanmaya başlanmıştır. Ardından 1968 yılından itibaren Avrupa Birliği'nin resmî vergisi olarak kabul edilmiştir. Avrupa Birliği ve Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından ciddi anlamda desteklenmesi üzerine kısa sürede tüm dünyada yayılmaya başlamıştır. Katma değer vergisinin yürürlüğe girmesi ile birlikte mal ve hizmetler üzerinden daha önce alınan **sekiz** adet vergi yürürlükten kaldırılmıştır.

Bunlar;

- Dâhilde Alınan istihsal Vergisi,
- Nakliyat Vergisi,
- İlan ve Reklam Hizmetleri Vergisi,
- Spor Toto Vergisi ve

KATMA DEĞER VERGİSİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Katma değer vergisinin başlıca özellikleri şunlardır:

- Katma değer vergisi, mal ve hizmetlerin üretimlerinden, dağıtımlarına kadar her aşamada yaratılan katma değer üzerinden alınan bir vergidir
- Katma değer vergisi her aşamada sadece o aşamada yaratılan katma değer üzerinden alındığı için "çifte vergilendirmeyi" ve dikey bütünleşmeyi" önler.
- Katma değer vergisinde ihracat vergiden tamamen istisna tutulmaktadır.
- Katma değer vergisinin "vergi indirimi" yöntemi ile birlikte uygulanması, yani bir önceki aşamada ödenen verginin, bir sonraki aşamada ödenecek vergiden indirilmesi, belge kullanımını cazip hâle getirerek kaçakçılığı önlemektedir.

KATMA DEĞER VERGİSİNİN TÜRLERİ

Katma değer vergisinin üç farklı türü vardır. Bunlar "gayrisaş hasıla tipi", "gelir tipi" ve "tüketim tipi" katma değer vergisidir.

Gayrisaş Hasıla Tipi Katma Değer Vergisi

Burada satın alınan sermaye malları yani satın alındığı yılda tamamen kullanılmayan mallar ve bunların amortismanlarının matrahtan düşülmesine izin verilmez.

Gelir Tipi Katma Değer Vergisi

Burada sermaye mallarının değil, amortismanının matrahtan düşülmesine izin verilmektedir.

Tüketim Tipi Katma Değer Vergisi

Burada, diğer iki yöntemden farklı olarak sermaye mallarının matrahtan indirilmesine imkân tanınmaktadır. Böylece yatırımlar vergi dışında tutulmakta ve sadece tüketim vergilendirilmektedir. Gelir tipi katma değer vergisinin matrahı; satışlardan, ara malların maliyeti ve amortismanlar düşülerek hesaplanmaktadır. Gayrisaş hasıla tipi katma değer vergisinin matrahı; satışlardan, ara malların maliyeti düşülerek hesaplanmaktadır.

KATMA DEĞER VERGİSİNİN HESAPLANMA YÖNTEMLERİ

Katma değer vergisi genellikle iki şekilde hesaplanmaktadır. Bunlar katma değer yöntemi ve vergi indirimi (mahsup) yöntemidir.

Katma Değer Yöntemi

Burada vergi, doğrudan "katma değer" üzerinden hesaplanmaktadır. Katma değer ise ya faktör ödemeleri toplanarak (toplama yöntemi) ya da satışlardan alışlar düşülerek (çıkarma yöntemi) bulunur.

ÖZEL VERGİ HUKUK-II

Vergi indirimi (Mahsup) Yöntemi

Burada ise satış üzerinden ödenen vergiden alış üzerinden ödenen vergilerin indirilmesi söz konusudur. Bu işlem neticesinde arta kalan miktar ise o aşamada ödenecek katma değer vergisini ifade eder.

KATMA DEĞER VERGİSİNİN TÜRKİYE'DE UYGULANMA NEDENLERİ

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun gerekçesinde de ifade edilen Türkiye'de katma değer vergisine geçilmesinin temel nedenleri şunlardır:

Sanayi Üzerindeki Vergi Yükünü Düşürmek

Katma değer vergisinden önce yürürlükte olan ve üretim aşamasında alınan "toplu muamele vergileri" sanayiciler üzerinde büyük baskı yaratmıştır.

Gelir Vergisi Sistemini Tamamlamak

Gelir ve kurumlar vergisi alanında 1950'lerde gerçekleştirilen reformların ardından, harcama vergilerinde de bir düzenleme yapılması ve böylece iki sistemin işleyişi arasında fonksiyonel bir bağ oluşturulması zorunluluğu doğmuştur.

Vergi Kaçakçılığını Azaltmak

Katma değer vergisinden önce yürürlükte olan muamele vergisi sistemi, belli üretim aşamalarını yüksek oranda vergilendirmek suretiyle vergi kaçakçılığını cazip hâle getirmiştir. Katma değer vergisinin ise tam tersine vergi kaçakçılığının cazibesini azaltması hedeflenmiştir.

İhracatı Teşvik Etmek

Katma değer vergisi uygulamasında ihraç edilen maldan vergi alınmadığı gibi, söz konusu malın alımında ödenen vergiler de iade edilmek suretiyle mal vergiden tamamen arındırılmaktadır.

Avrupa Birliği ile Uyum Sağlamak

Katma değer vergisine geçilmesinin bir nedeni de Avrupa Birliği'ne tam üyelikte zorluk yaşamamaktır.

Verginin Olumlu Özelliklerinden Faydalanmak

Katma değer vergisinin bünyesinde barındırdığı özel birtakım faydalardan yararlanma düşüncesi de bu vergiye geçilmesinde etkili olmuştur. Bunlardan başlıcaları:

- Tüketim harcamaları üzerindeki frenleyici etkiye sahip olması (enşasyonist baskının önlenmesi),
- Yatırımları teşvik etmesi (sanayicilerin elinde fon birikimine yol açması),
- Üretim safhaları yönünden tam bir tarafsızlık sağlamak suretiyle ihtisaslaşmayı teşvik etmesi
- Fiyatlar genel seviyesinin kontrolünü sağlaması (düşük oran ve indirim mekanizması sayesinde) olarak sayılabilir.

KATMA DEĞER VERGİSİNİN KONUSU

Katma değer vergisinin konusu:

- Mal teslimleri ve hizmet ifaları (uluslararası ve transit taşımacılık hizmetleri dahil),
- Mal ve hizmet ithalatı,
- Diğer teslim ve hizmetler şeklinde sıralanmıştır.

Mal Teslimleri ve Hizmet ifaları

Ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyet çerçevesinde yapılan mal teslimleri ve hizmet ifalarının katma değer vergisine tabi tutulabilmesi için faaliyetin "devamlı" olması ve işlemin "Türkiye'de gerçekleşmesi" gereklidir.

ÖZEL VERGİ HUKUK-II

Faaliyetin Devamlı Olması

Ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyetin arızı olarak yapılması (ihtiyari olarak mükelleşyet tesis edilmesi hariç) hâlinde katma değer vergisi söz konusu değildir.

İşlemin Türkiye’de Gerçekleşmesi

Ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyet çerçevesinde yapılan mal teslimleri ve hizmet ifalarının katma değer vergisine tabi tutulabilmesi için işlemin Türkiye’de gerçekleşmesi, yani malın teslim anında Türkiye’de olması ve hizmetin Türkiye’de yapılması veya hizmetten Türkiye’de yararlanılması koşullarından birinin gerçekleşmesi gerekmektedir.

Mal Teslimi

Bir mal üzerindeki tasarruf (mülkiyet) hakkının alıcıya devredilmesi, onun gösterdiği yere veya kişilere verilmesi, malın nakliyesinin başlatılması, nakliyeciyen veya sürücüye verilmesi teslim olarak kabul edilmektedir. Bu tanımdan çıkan temel özellikler şunlardır:

- Bir malın ödünç olarak verilmesi teslim sayılmaz,
- Teslim şilinın tamamlanması için malın gönderildiği yere mutlaka varması veya alıcının bilgisi dahilinde olması şart değildir,
- Alıcının bilgisi dışında dahi olsa, onun adına hareket eden bir memuru ya da vekiline gönderilmek üzere nakliyeciyen veya sürücüye verilmesi teslim sayılır,

Teslim Sayılan Haller

Katma Değer Vergisi Kanunu’nda tam olarak teslim tanımına girmeyen, tereddütlü birtakım durumların vergi dışında kalmasını önlemek amacıyla bir kısım hâllerin teslim sayılacağı, yani katma değer vergisine tabi olacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre;

- Vergiye tabi malların her ne suretle olursa olsun işletmeden çekilmesi ya da işletme personeline ücret, ikramiye, hediye, gibi adlarla verilmesi;
- Vergiye tabi malların, üretilip teslimi vergiden istisna mallar için kullanılması;
- Mülkiyeti muhafaza kaydıyla zilyetliğin devri

Hizmet ifası

Teslim ve teslim sayılan hâller ile ithalat dışında kalan işlemler hizmet olarak kabul edilmektedir. Böylece teslim sayılan hâller ile ithalatın kapsamına sokulamayan işlemlerin tümünün hizmet sayılması ve vergilemede bir boşluk bırakılmaması amaçlanmaktadır.

Hizmet Sayılan Haller

Hizmet kavramı Katma Değer Vergisi Kanunu’nda hiçbir açıklığa yer vermeyecek şekilde oldukça geniş olarak tanımlanmıştır. Ancak yine de “karşılıksız yararlanma” ya da “yararlananların niteliği” gibi nedenlerle tereddüt uyandırabilecek bazı işlemlere açıklık getirmek ve sistemin bütünlüğünü sağlamak amacıyla hizmet sayılan bir kısım hâller ayrıca sayılmıştır.

Her Türlü Mal ve Hizmet ithalatı

Katma değer vergisi yurt içi tüketim üzerinden alınan bir vergi olduğu için, yurt içinde tüketilen bütün mal ya da hizmetler, yerli ya da ithal olduğuna bakılmaksızın, katma değer vergisine tabidir. İthalatın kamu sektörü, özel sektör veya herhangi bir gerçek veya tüzel kişi tarafından yapılmasının veya herhangi bir şekil ve surette gerçekleştirilmesinin ya da özellik taşımasının vergilendirmeye etkisi bulunmamaktadır.

Özellik Arz Eden Teslim ve Hizmetler

Ticari, zirai ve mesleki faaliyet çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler ile mal ve hizmet ithalatının dışında ayrıca yurt içinde gerçekleştirilen birtakım teslim ve hizmetler de ekonomik, mali ve sosyal

ÖZEL VERGİ HUKUK-II

nedenlerle katma değer vergisine tabi tutulmuştur Buna göre katma değer vergisine tabi tutulacak diğer teslim ve hizmetler şunlardır:

- Posta, telefon, telgraf, teleks ve benzeri hizmetler ile radyo ve televizyon hizmetleri
- Her türlü şans ve talih oyunlarının (spor-toto, piyango, milli piyango, at yarışları ve diğer müşterek bahis ve talih oyunları) tertiplenmesi ve oynanması,
- Boru hattı ile ham petrol, gaz ve bunların ürünlerinin taşınmaları hizmetleri,
- iktisadi işletmeye dahil mal ve hakların (arazi, bina, voli mahalli, dalyan, haklar, gemi, motorlu yükleme, boşaltma, nakil araçlar gibi) kiralanması işlemleri,

KATMA DEĞER VERGİSİNİN MÜKELLEFLERİ

Katma değer vergisi mal ya da hizmetin satış fiyatına eklemek suretiyle nihai tüketiciye yansıtılan bir vergidir. Dolayısıyla katma değer vergisinin yükü nihai tüketiciler üzerinde kalmaktadır

Katma Değer Vergisi Kanunu'nda sayılan kanuni mükelleşer şunlardır:

- Mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde bu işleri yapanlar,
- Mal ve hizmet ithal edenler,
- Transit taşımalarda gümrük veya geçiş işlemine muhatap olanlar
- iktisadi işletmeye dahil mal ve hakları kiraya verenler,
- isteğe bağlı mükelleşyette talepte bulunanlar (burada vergi konusuna girmeyen bazı işlemleri yapanlar, katma değer vergisinin mükelleş olacaktır).

KATMA DEĞER VERGİSİNDE SORUMLULUK

Katma değer vergisi beyana dayalı bir vergidir. Ancak vergi idaresi mükelleşerin idarece takibinin güç olduğu, dolayısıyla vergi tarh, tahakkuk ve tahsilatında kaybın mümkün bulunduğu bazı hâllerde vergi alacağının güvence altına alınması amacıyla, mükelleş dışındaki bir kısım kimseleri verginin ödenmesinden sorumlu tutmuştur.

Dar Mükellefiyette Sorumluluk

Mükelleş Türkiye içinde ikametgâhının, iş yerinin, kanuni ve iş merkezlerinin bulunmadığı hâllerde işlemlere taraf olanlar (mükelleş temsilcisi, vekili, mükellef adına hareket etmeye yetkili herhangi bir şahıs ya da kendine mal ve hizmet teslim edilen kişiler), verginin ödenmesinden sorumludur.

Belgesiz Mal Bulundurulması veya Hizmet Satın Alınmasında Sorumluluk

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun en temel amaçlarından biri de ekonomide belgesiz mal ve hizmet dolaşımını cezalandırmak ve belge düzeninin yerleşmesini sağlamaktır.

Tarım Ürünleri Lisanslı Depo İşletmeciliğinde Sorumluluk

Katma Değer Vergisi Kanunu'nda yapılan yeni bir düzenleme ile Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu'na göre düzenlenen ürün senetlerinin, senedin temsil ettiği ürünü depodan çekecek olanlara teslimine ait katma değer vergisinin ödenmesinden lisanslı depo işletmecileri sorumlu tutulmuştur.

Maliye Bakanlığınca Gerek Görülen Diğer Hâllerde Sorumluluk

Maliye Bakanlığı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun kendisine verdiği yetkiye dayanarak gerekli gördüğü bir kısım hâllerde işleme taraf olanları (kamu kurumları, döner sermayeli kuruluşlar, üniversiteler, bankalar gibi) verginin tam olarak kesilip ödenmesinden ve bununla ilgili diğer ödevlerin yerine getirilmesinden mükellef gibi sorumlu tutmuştur.

KATMA DEĞER VERGİSİNDE VERGİYİ DOĞURAN OLAY

Her vergi kanununda o verginin doğuşu ya maddi bir olayın meydana gelmesine ya da hukuki bir durumun tamamlanmasına bağlanmıştır.

ÖZEL VERGİ HUKUK-II

Mal Teslimi ve Hizmet ifası

Mal teslimi ve hizmet ifası hâllerinde, katma değer vergisi malın teslimi veya hizmetin yapılması anında doğar. Böyle bir durumda faturanın malın tesliminden ya da hizmetin ifasından sonra maksimum 7 gün içinde düzenlenmesi gereklidir.

Malın Teslimi ve Hizmetin ifasından Önce Fatura Düzenlenmesi

Malın tesliminden veya hizmetin yapılmasından önce fatura veya benzeri belgelerin verilmesi hâlinde, katma değer vergisi bu belgelerde gösterilen miktarla sınırlı olmak üzere fatura veya benzeri belgelerin düzenlendiği anda doğar.

Kısım Kısım Mal Teslimi veya Hizmet ifası

Kısım kısım mal teslimi veya hizmet yapılması hâllerinde, katma değer vergisi her bir kısmın teslimi veya bir kısım hizmetin yapılması anında doğar. Bu hüküm bir malın tesliminde ya da hizmetin ifasında genel kural olan teslim ya da ifanın tamamlanması kuralının bir istisnasıdır. Malın tesliminin ya da hizmet ifasının tamamlanması beklemeksizin, kısım kısım katma değer vergisine tabi olmasını ifade etmektedir.

Komisyoncu veya Konsinyasyon Suretiyle Yapılan Satışlar

Komisyoncular vasıtasıyla veya konsinyasyon suretiyle yapılan satışlarda, katma değer vergisi malların alıcıya teslimi anında doğar. Bir başka deyişle mal sahipleri tarafından bu araçlara emaneten yapılan teslimde, mülkiyet devri bulunmadığından katma değer vergisi doğmaz.

Malın Alıcıya veya Onun Adına Hareket Edenlere Gönderilmesi

Malın alıcıya veya onun adına hareket edenlere gönderilmesi hâlinde, katma değer vergisi malın nakliyesine başlanması veya nakliyeciyen veya sürücüyeye verilmesi anında doğar.

Su, Elektrik, Gaz Dağıtım Hâlleri

Katma değer vergisi; su, elektrik, gaz, ısıtma, soğutma ve benzeri enerji dağıtım veya kullanımlarında, bunların bedellerinin tahakkuk ettirilmesi anında doğar.

Mal ve Hizmet İthalatında

İthalatta katma değer vergisini doğuran olay malın gümrük vergisine tabi olup olmamasına göre düzenlenmiştir. Gümrük vergisine tabi malların ithalinde katma değer vergisi gümrük vergisi ödeme mükellefiyetinin başladığı gün itibarıyla yani gümrük beyannamesinin gümrük idaresi tarafından tescil edildiği tarihte doğmaktadır.

Uluslararası ve Transit Taşımacılık Hâlleri

İkametgâhı, iş yeri, kanuni merkezî ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayanlar tarafından yabancı ülkeler ile Türkiye arasında yapılan taşımacılık ile transit taşımacılıkta, katma değer vergisi gümrük bölgesine girilmesi veya gümrük bölgesinden çıkılması anında doğar.

Tarımsal Ürünlerin Depodan Çekilmesi Hâli

Katma Değer Vergisi Kanunu'nda yapılan yeni düzenleme ile lisanslı tarım ürünlerinde katma değer vergisi, Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu'na göre düzenlenen ürün senetlerinin temsil ettiği ürünlerin depodan çekilmesi anında doğar.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/ozel-vergi-hukuku-ii-ady212u?search=HUK306U>